

Szerkesztői iroda:

Kossuth Lajos-utca (Máriaffy-ház).
a hová a lap szellemi részét megillető köz-
mények intézendők.

Az „Ellenzék” előfizetési díja:
Egész évre 32 korona.
Félévre 16 korona.
Negyedévre 8 korona.
Egy hónapra 3 korona.

Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és
ünnepnapokat.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A szászok.

Kolozsvár, decz. 5.

Mikor Apponyi Albert gróf két ízben figyelmeztette a magyar társadalmat a nemzetiségi agitáció veszedelmére: államférfiúi belátásának és bölcsességének adta ismételt fénys bizonyosságát. Mi itt az erdélyi részeken, a kik közel élünk a nemzetiségi izgalmak kohójához, örömmel láttuk, hogy maga a magyar parlament elnöke ismerte fel a veszélyt és a magyar társadalmat szólította a gyors és határozott védekezésre. Ámde a menyire kötelessége a társadalomnak a védekezés, épen annyira sőt inkább kötelessége az a kormány, a kinek minden körülmenyek közt feltétlenül kell örködni államiságunk integritása felett. Most már meglátjuk, hogy kormány és társadalom mennyiben teljesíti kötelességét, mert bár Apponyi gróf társadalmi akcióit sürget, de a kormány is megkellett érteni a szót, mely riadó a nemzetiségi mozgalmak ellen való fegyverkezésre.

Hogy pedig Apponyi grófnak teljes igazsága van, annak bizonyossága Lindner ur újabb parlamenti szereplése, a ki tulzásaiban annyira ragadtatja magát, hogy még a parlament iránti köteles tiszteletéről is szinte megfeledkezik. Lindner ur, a ki immár másodszer rohan ki a parlamentben nemzetiségi dühében, azt is bebizonyította, hogy a szászok csakugyan merészen törnek előre a magyarok iránti gyűlöletükben. Ő maga természetesen jó példával jár elől s gyűlölködése és sulferajnos hecczelődése nem ismer határt dacára annak, hogy a magyar államtól busás nyugdíjat élvez. Ugy látszik tudja Lindner ur, hogy Bécsben nemcsak a katonasággal, de a nemzetiségekkel szemben sem szoktak igazat adni a magyaroknak. A kormánytól pedig nem fél, mert hiszen a magyar kormány Lindner urnak Hekuba, a kitől a nemzetiségi agitátorok nem szoktak megjedni:

Ennek a szász merészségnek különben már akkor is tanujelét adta, a mikor a kolozsvári egyetem professzora volt. Ekkor is rugdalózott és henczegett, hol Brassóban, hol Nagy-Szebenben, a hol mint a magyar egyetem hivatalos kiküldöttje németül dikciózott tanár társai közmegebotránkozására.

Most már, hogy nyugdíjba ment, a parlamentben csinál zöld szász botrányt s őszintén csodálkozunk, hogy melyik nagyobb? A Lindner ur merészsége-e, vagy a parlament gyöngesége, a mely egyáltalán megengedi, hogy olyan ur tétje fel ott a száját, a ki a magyar állam integritása ellen izgat. Ugyanezen hajbó uszik Korodi Lutz, a ki Lindner ur mellé méltán sorakozik. A tegnapi kirohanásban Korodi vezette, a ki a magyar parlamentben kijelentette, hogy a Brassóban megje-

lenő „Kronstädter Zeitung” elveit osztja. Hát tetszik tudni, hogy mik a Kr. Z. elvei? A magyar falás? A teljes mértékben üzőtt magyar falás. Ebben a lapban szidják a szászokat a magyarokat. Ebben a lapban szorják rágalmaiakat és elküldöztetik külföldre, itt izgatnak a magyar intézmények ellen, a magyarok hazafias tényeit ebben rántják le és ebben hirdetik a képtelen szász ábrándokat.

Nohát ezeket az elveket osztja Korodi Lutz ur, a magyar parlament tagja. Sőt a mi több nem szégyenli eldicsekedni vele a magyar parlamentben. Lindner ur pedig siet kijelenteni, hogy nem szereti, nem tetszik neki az, hogy a helységneveket magyarosítják. — Hát nem zöld szász az, a ki azt kívánja, hogy Magyarországon a helységek nevei szászul, oláhlul, tótul, ráczul irassanak? — Hallott valaki ilyen bolond beszédet?! Lindner urnak nem tetszik, hogy Magyarországon magyar helységnevek legyenek és magyarul beszéljenek. Ugyan Lindner ur! Hát először talán megkellene hódítani a vitéz szászoknak ezt az országot s csak azután rendelkezni a helységekkel, vagy a nyelvvél. Addig azonban csak egye békén a magyar állam által nyújtott kenyeret, mert a mit agitatori minőségben szerez, azzal nehezen lehet jól lakni. Mert hiába tagadja, hogy nem agitátor. Hiszen ezen a téren épen olyan rekordot üt el, mint Korodi híve és barátja. Most már nem lehetetlen, hogy mindketten nagyot nőttek, a sulferajnosok szemében s a zöld szász világ boldog, hogy ilyen két dicső vezére akadt, mint Lindner és Korodi Lutz.

Hanem aligha telik hosszas örömlük a vezérkedésben, mert igen nagy mohósággal falják a magyart. Hiszen csak most hangzott el mindkét ur parlamenti akciójának a zaja s ime már is új hangok verik fel a parlament csendjét. A szász érdeknek nagy szószói ismét beszélnek még pedig merészen. De nem lehetetlen, hogy nemcsak a szászok, de a magyarok is figyelmesek lesznek. Majd csak megértik, hogy korodi Lutz urnak milyen elveit vannak és Lindner urnak mi nem tetszik. Ez pedig nagyban hozzájárulhat a társadalom is, a kormány is, a parlament is, mert mégis csak türethetetlen, hogy egy nap a horvát, másnap a tót, aztán az oláh, majd a szász hirdesse napról-napra képtelen vádjait és hazugságait a nemzeti szuverenitás és az állami integritás ellen.

Türethetetlen, hogy azok, kiknek hazát adtuk, napról-napra hazájok ellen áskálódjanak, hazájuk intézményeit támadják és az állam alkotó és fenntartó nemzet ellen igazassanak.

Ennek a veszélynek a nagyságát és horderejét ismerte fel Apponyi Albert, midőn a társadalmi akció kezdeményezte s valóban itt az ideje, hogy az államférfiúi éleslátással felismert veszély ellen, szervezkedjék a társadalom.

A t. Házból.

Leczkéztetik a szászokat.

Budapest, decz. 4.

A Ház mai ülésének érdekességét két szász képviselőnek a leczkésztetése képezte. Tallian Béla elnök jelenti, hogy Korodi-Lutz és Lindner Gusztáv napirend előtt személyes kérdésben kértek szót.

Korodi Gaál Sándornak tegnapi felszólalásával szemben kijelenti, hogy ellene lázítás miatt nincs eljárás. Nem áll, hogy a „Tribuná”-ban megjelent, a magyarokat rágalmozó cikket a „Kronstädter Zeitung”-ban közölte volna. E cikket csak átvásta és enyhítette, de nem ő adta nyomdába.

Endrey Gyula: Hanem a lapjában jelent meg!

Barta Ödön: Korrigálta!

Korodi Lajos: Nem vagyok a „Kronstädter Zeitung” tényleges szerkesztője, de ez ujság elveit én is vallom.

Barta Ödön: Derék dolog! Ezt magyar képviselő mondja!

Egy hang jobbfelől: Hát akkor ne is beszéljen, ha ezt vallja!

Korodi Lajos: Ez ujság elvei összhangban vannak a magyar törvényekkel.

Barta Ödön: A büntetőtörvény meggyén járnak!

Korodi Lajos: Nem értem!

Ballagi Géza: Ugy érti ő is, mint Barta!

Korodi Géza: Azt mondták róla, hogy ő felsége mögé buvik az ismeretes felségfolyamodvány tárgyában. Kijelenti, hogy teljesen azonosítja magát a helységnevek ügyében készített felség-folyamodvánnyal.

Egy hang a szélsőbalon: Kihez volt címelve?

Endrey Gyula: A császárhoz!

Korodi Lajos: A magyar királyhoz!

Gaál sárba dobta a magyar zászlót. Ez nem áll.

Sebess Dénes: Ez köztudomású tény!

Pozsgay Miklós: Tanítók csinálták! Azért helyezték át őket Szász-Régenből!

Barta Ödön: Elesaptak!

Korodi Lajos kijelenti, hogy szász tanító ilyenre nem képes.

Barta Ödön: Tudjuk, mire képes!

Sebess Dénes: Ily vezető mellett mindenre képes!

Korodi Lajos: Reméli, hogy a jog és igazság a gyakorlatban is megvalósul. Csak így oldható meg a nemzetiségi kérdés.

Sebess Dénes: Ön árt legtöbbet a békének!

Korodi Lajos: Figyelmezteti Gaált, hogy ha bármi kifogása van szóló ellen, forduljon választóihoz.

Lindner Gusztáv személyes kérdésben elmondja, hogy őt báró Eötvös József pályázat mellőzésével hívta meg a kolozsvári

egyetem közjogi tanszékére. Gaál Sándorral szemben ünnepélyesen kijelenti, hogy nem tartozik azok közé, akik a polgárok jó viszonyát megrontják és a gyűlölség és viszályon üszkés eldobják.

Kubik Béla: Elitéli azokat?

Lindner Gusztáv: Nem értem, mit mondott?

Kubik Béla: Elitéli-e az izgatókat?

Gresskowitz Vilmos: Köztünk nincs olyan tessék elhinni.

Lindner Gusztáv: Egy állásponton van választóival, az állampolgári hűség, a törvények iránti tisztelet és a király-hűség álláspontján.

Kubik Béla: Hát a haza?

Lindner Gusztáv: Az én hazám Magyarország! Arra a vádra, mintha a miniszterelnök nem folytatna erőlyes nemzetiségi politikát, utal a helységnevekről szóló törvényre, mely szőlőnek nem tetszik.

Bartha Ödön: Nincs életbeléptetve!

Széll Kálmán: Életbe van léptetve, most adtam ki a rendeletet!

Lindner Gusztáv: Határozottan tagadom, hogy mint nemzetiségi agitátor vagyok jelen. Mint képviselő van jelen s itt joga elmondani panaszeit.

Olaj Lajos: Igaza van!

Lindner Gusztáv: B. Eötvös József szavaival igazolja álláspontja helyességét. Álláspontja a szász néppárt álláspontja, melyet b. Bánffy is helyeselt.

Sebess Dénes személyes kérdésben kifejti ugy Korodi, mint Lindner elhagyták azt az alapot, melyen a szász nép többsége áll.

Lindner Gusztáv: Tisztelt képviselőház!

Kubik Béla: Mi ezimen szól?

Elnök: Személyes kérdésben!

Kubik Béla: Nem mondta!

Elnök: Ne méltóztassék helyettem elnökölni!

Lindner Gusztáv felel arra a vádra, mintha két évvel ezelőtt hazafiátlan pohárköszöntőt mondott volna. Közli, hogy ez ügyben fejelettem kért maga ellen s a kolozsvári egyetemi tanács felmentette. Hazafiátlansága csak az volt, hogy egy német banketten német tósztot mondott.

Nessi Pál a katonai bíróság előtt.

—

Budapest, nov. 4.

Nessi Pál, országgyűlési képviselőt, aki tartalékos honvéddadnagy, a katonai becsületbíróság ma reggel 9 órára idézte maga elé, hogy felelősségre vonja azért a magatartásért, melyet a kolozsvári Mátyás-ünnep alkalmával a Gotterhaltet játszó katonaság ellenében tanusított. A katonai bíróság tegnap este értesítette Nessit, hogy a tárgyalás megtartását reggel 9 óráról délután 3 órára halasztotta el.

Az elhalasztás a honvédelmi miniszter utasítására történt. Ugyanis Nessi mára fel volt iratkozva a képviselőházban, hogy az indenniti és a katonai javaslatok ellen beszéljen. Miután a katonai bíróság Nessit ma 9 órára idézte meg, Nessi a kihallgatása után úgy, ahogy a kaszányában volt, tehát

egyenruhában jelent volna meg a Házban és tartotta volna meg beszédét. Egy másik verzió pedig az, hogy azért halasztották el a megjelenést d. u. 3 órára, mivel ma délután Nessi szőlásra van felírva s ha a bíróság idézése miatt nem jelenhetik meg a Házban: sokak szerint, mentelmi joga lenne megsérte és ebből újabb bonyodalmak keletkezhetnek.

A kihallgatás.

Nessi délután fél 3 órakor kocsiba ült és kihajtatott az 1-8 számú honvédegyszázad lakanyájába, hogy jelentkezék a tisztibecsületbíróság előtt.

Nessi mikor a kaszányába érkezett, már ott várták a bejárónál az újságírók és nagy közönség. A kaszánya kapuján azonban senkit nem bocsátottak be, egy részről a Nessi-ügy miatt, de különben is ezredparancs tiltja, hogy a kaszányába belépjen bármely civíl, mert a kaszányában egy mást érték a lopások. A katonai becsületbíróság pontban három órakor ült össze a tisztiek földszinti helyiségében. A bíróság tagjai voltak: Matyasovszky Károly alezredes, elnök, Rákos Ernő százados, Ujházy Ernő főhadnagy és Pongrácz Pál hadnagy, aki a jegyzői tisztelet tőltötte be. A kihallgatási terem előtt egy diszruhás őrmester állott, aki a belépést senkinek nem engedte meg. Nessi Pál csákoson, szolgálóival övvel állott a katonai bíróság elé. Matyasovszky alezredes intézte hozzá a kérdéseket.

Őt kérdést intézett Nessihez.

Az első ez volt:

Igaz-e, hogy mikor József Ágost főherczeg Kolozsvárra megérkezett, ott az ifjuság élén a Gotterhalte ellen zajosan tüntettek, e tüntetésben résztvett. Altalában adja elő a dolog történetét, a honvédeknekarnak a pályaudvarra kiérkezésétől egészen a tömeg feloszlásáig?

E kérdésre Nessi Pál előadta, hogy ő gróf Apponyi Albert a képviselőház elnökének a vezetése alatt ment Kolozsvárra mint képviselő. Este a Központi-Szállodában vacsorált meg, a hol felkereste az ifjuság egy kiküldöttsége s előadta, hogy József Ágost főherczeg megérkezésekor a Gotterhaltéval akarják fogadni s ők ez ellen tündetni fognak a Kossuth-nóta éneklésével. Kérték, hogy ő is jelenjen meg a pályaudvaron a fogadásnál.

Az ifjuság kívánságát több képviselő társával megbeszélte s ezekkel abban állapodott meg, hogy bár a Kossuth nóta nem antindasztikus, de mégis hajlandók bizonyos körökben olyan tendenciát tulajdonítani neki, felkéri az ifjuságot, hogy ne a Kossuth nóta, hanem valami más énekeljen.

Vacsora után kiment a pályaudvarra s ott beszédet intézett az ifjusághoz. Az ifjuság a pályaudvar előtti térségen állt s csendőrségtől volt körülvéve.

Beszédében felkérte az ifjuságot, hogy a Hymnuszt énekelje, mert az osztrák himnuszra csak a magyar himnusz lehet a méltó felelet.

A mikor a főherczeg vonata aztán berobogott, az ifjuság az adott jelre, az Isten áldd meg a magyart énekelte s ezt kétszer megismételte. Mikor pedig a főherczeg a kocsiba szállt fel, a szótartó énekelte.

TÁRCZA.

Közérdekű régi magánlevelek.

Mikor a Mattis (Majes = ő felségének) parancsolatjából exmittalt Judlium (judex nobilius = nemesség bírja) vagy a Jurasor (juratus assessor = felesküdt vármegyei ülnök) vizsgált és határozott a Cottus-ban (Comitatus-ban = vármegyében) — egészen más eljárás volt a törvénykezési világban, mint n. mai. Az 1848-ki átalakulást Magyarországon, mely a nemesség és nem nemesség közötti egyenlőséget megteremtette és a mely a közös teherviselést mindenkire egyaránt kiterjesztette, lényegére, horderejére nézve nem fogja többé úgy fölismerni és méltányolni az utókor, mely csak történetből tudja megtanulni, mint az a kor, a mely megérte és keresztyülte e nagy változást; sőt minél távolabb esik e nagy változástól valamely nemzedék, annál inkább elmosódik előtte az 1848. előtti történetek jelentősége és az 1848-iki nagy változásnak valódi fontossága.

A Pap Vid család nagyon sok donatiót tudott felmutatni a 17-ik és 18-ik században. Pap Vid Kata Török Zsigmondnak Zsigmond fia és Krisztina leánya nagy örökséghez jutott Ákoson, Er-Mindszentben, Új-Németben, Gyulán stb. Török Zsigmond vagyonos, hatalmas ur volt a vármegyén; nővére pedig szép hozományt vitt Bölöny Sándorhoz férjhezmenetelkor. Milyen egyetértésben éltek együtt a sógorok akkor? nem

tartozik ide; de annak az igazságszolgáltatásnak a mai kor előtt feltűnő furcsasága, melyet Török Zsigmond gyakorolt a sógora Bölöny Sándor jobbágya fölött és a mely kitűnik Bölöny Sándornak sógorához küldött következő leveléből — érdemes a fölemelésre.

Kedves Sógor ur, Török ur!

Adgya vagy adassa ki ennek a szegény Muntya György urnaknak a gyermekét a koresmárol, ne impediálja, azt fogadást előttem, hogy a mivel a felesége adós a koresmára, megfizeti, ki ha nem cselekedné, én magam vállalom, hogy létszen satisfactioja sógor urnaknak.

Mellyel maradtam Kedves Sógor ur Szakácsi 6 jullii 1760.

Köteles szolgálja
Bölöny Sándor.

Ugy látszik Muntya Györgyné részeges asszony volt, a Török Zsigmond koresmárosánál sokat kontózott és nem fizetett; a koresmáros följelentésére befogatta Török a Muntya György italért járó serdülő fiát anyja adósságaért s nem adta ki, míg a hitelt fedezve nincs. Le dolgoztatja a kontót.

A követelés fölötti tárgyalás, itélkezés, végrehajtás megtörtént abban a pillanatban, a mint a fiu jelentkezett és a a koresmáros panaszt tett. Nem kellett se rendes, se rendkívüli, se delegált bíróság, nem kellett se fellebbezés, se végrehajtó: a pillanatnyi törvénykezés czélját érte. Ma.

Ebben a staturális eljárásban senki se talált hibát abban az időben, még Bölöny Sándor sógor se, ki pedig akkor (1760-ban) a vármegye alispánja volt és a ki a fiu lezárása illetve befogása által sé-

relmet szenvedett, mivel a Muntya fiunak apjával együtt az ő udvarában kellett dolgozni. Adós, fizess!

Sérelem csak az lett volna, hogy Török Zsigmond miért járt el személyesen és miért nem a szolgabíró útján; mert tudnivaló dolog, hogy a jobbágyok feletti bíráskodás kizárólag a szolgabíróé tartozott, míg a nemesek dolgai fölött csak a vármegye vagy annak kiküldöttje (Judlium) rendelkezhetett. Külön törvénye volt a parasztnak és külön törvény az urnak.

Azonban ez a személyes beavatkozás se jött komolyan sérelem számba, mert ha a földes ur kívánta a jobbágy megbüntetését a szolgabírótól, ez bizonyosan meg is büntette mindannyiszor; mert a szolgabíróválasztás a megyén történt, a megyének pedig nem volt tagja a paraszt, csak a nemes ember, a nemes embertől függött a szolgabíró hivatala. Különben is a szolgabíró, táblabíró stb. a megyei urak rokonságából telt ki: akár a megyei urak, akár a szolgabíró voltak bűnösök, csak a paraszt kapott ki; akár a baglyot a kőhöz, akár a követ a bagolyhoz; csak a bagoly döglött.

Ma már polgárjogi ügyekben (a büntető ügyeket nem számítva) nem szabad az adós személyét érinteni; nem szabad befogni, az adósok börtöne eltöröltetett; nem szabad az adósságot végrehajtás útján ledolgoztatni, ha az adós önként akarja, ám lássa, de törvényesen szorítani nem lehet. Szóval a megyei többé a személynek nincs alárendelve csakis a személynek az ő dolga, vagyona, ha van; ha pedig nincs: felakadt a jogviszony a személyek között. Polgári jogviszony személy és személy között — do-

log nélkül — ennél fogva ma már nincs és így többé személyi jog se létezik.

Nagyon különös kijelentés bizonyára, melyen minden jogász ember megütözközik polgári jogtudományunk fejlődésének mai állapotában. A polgári törvénykönyvet most készítették az ország, egy tervezet már készen is van. Ebben is föl van véve a személy-jog, a tervezet I. részét képezi. Ma még senki se jött arra a gondolatra (legalább eddig nem hallottam s nem olvastam), hogy kiküszöbölje a polgári törvénykönyvből a személy-jogot; pedig ha a Muntya György fiát illetve ha senkit se szabad az adósságért, vagyoni követelések felhajtásáért befogni, megvesszőztetni, vagy vele az adósságot akarata ellenére ledolgoztatni; szóval ha a követelők a tartozásban lévő egyén személyiségét semmi módon sem értheti, ha személyisége fölött semmi nemű jogot se gyakorolhat: hol van hát akkor a személy-jog?

Ha valaki — polgári jogtudományunk mai fejlődése szerinti állapotának tekintetbe vételével — személyjogot keres a különböző országok polgári törvénykönyveiben, mindenikben megtalálja azt elnevezés és tárgyalás szerint; de a valóság szerint egyikben sem fordul elő személyjog. Csak őn-magukat a jogtudósok és kodifikátorok, szemfényvesztést követnek el a nagy világ előtt.

Minden polgári törvénykönyvben és így a magyar tervezetben is valósággal és tartalmilag megvannak határozva a joggyakorlás előfeltételei, a mellett ezenkívül tisztán csakis vagyoni kérdések fordulnak elő, tisztán dologi jog tölti meg az egész köny-

vet. Nem fedezhet föl senki személyjogot egyik törvénykönyvben sem; olyan fejezet vagy cím egy sincs, mely a személynek a személy fölötti jogait tárgyalná.

A joggyakorlás előfeltételeinek meghatározásán kívül (ez lenne a személyjog, de ez nem az) a polgári törvénykönyvnek összes szakaszai csakis vagyoni joggyakorlásakkal foglalkoznak akár házassági, rokonsági, akár halálzási esetek — és végül akár személyesen vállalt kötelezettségek motívumaiból támadjan a követelés.

Messze vinne a további fejtegetés. Csak azt akartam a Török Zsigmond-féle törvénykezés nyomán figyelemre méltatni, hogy az 1848-ki nagy horderejű változás és az újabb keletű liberális törvényes intézkedések életbeléptetése után, többé személynek nincs joga a személy fölött a polgári törvénykönyvben (szolgálati viszony fegyelmi törvényeket főlételez) és hogy ezt a nagy változást jogtudósaink még nem vették észre ma sem. Hiszem, hogy különnekn tartják ezen kijelentésemet. De jogtudomány nélkül is rájöhet mindenki azon egyszerű tény igazságára, hogyha Török Zsigmond ma már semminemű jogot se gyakorolhat a Muntya fiu személyén: neki személyjoga nincs. Nincsen másnak sem!

Midőn 1848 eltört a nemesség és nem nemesség közti különbséget a polgári életben, ugyanakkor megszűnt a személyjog és dologi-jog közti különbség is a polgári törvénykönyvben.

Bölöny László.

